

Projekts "Šķiro draudzīgi" .

Projekts "Šķiro draudzīgi!" ir tapis programmas EIT Climate-KIC programmas "Young Innovators" ietvaros, ko Latvijā ievieš Vides Izglītības fonds sadarbībā ar Rīgas tehnisko universitāti EIT Climate-KIC Hub Latvia.

Projekta "Šķiro draudzīgi!" ietvaros tika plānots uzzināt skolēnu un vecāku viedokli un paradumus par atkritumu šķirošanu, vēlāk izmantot iegūtos datus ilustratīvo plakātu izveidei ar nolūku uzlabot atkritumu šķirošanu Aizkraukles novadā un ar savu piemēru mudināt iedzīvotājus šķirot atkritumus vēl vairāk un labāk. Šajā sakarā tapusi anketa, kuru izveidoja Aizkraukles novada vidusskolas ekopadomes skolēni. Aptaujā piedalījās Aizkraukles novada vidusskolas, Pļaviņu vidusskolas un Andreja Upīša Skrīveru vidusskolas skolotāji, skolēni un viņu vecāki. Kopā 522 respondenti! Anketas veidošanā piedalījās arī SIA "Aizkraukles KUK" valdes loceklis Zemgus Vītoliņš.

Atsaucīgākie respondenti bija vecumā no 10 līdz 15 gadiem (gandrīz 30 %) un no 40 līdz 60 gadiem (25%). Pēc dzīvesvietas aktīvākie bija aizkraukļieši un tie, kuri dzīvo Aizkraukles apkārtnē (56% jeb 292 respondenti), tad Pļaviņās un to apkārtnē dzīvojošie (20% jeb 106 respondenti) un Skrīveros un to apkārtnē dzīvojošie (16,9% jeb 88 respondenti).

Lielākā daļa aptaujāto – 79,5% jeb 414 respondenti - atbildēja, ka zina, kā šķirot atkritumus. Par sevi nebija tik pārliecināti 19,3% aptaujāto (101 respondents).

Bet ne vienmēr vārdi saskan ar darbiem, jo zināšanas par atkritumu šķirošanu vēl nenozīmē, ka cilvēki tos šķiro. Aptauja izgaismoja vairākas problēmas, kuras mūsu novadā apgrūtina šķirot atkritumu šķirošanu.

Savās mājās atkritumus šķiro tikai puse aptaujāto - tie ir 52,7 % (275 respondenti). 34 % to dara reizēm (177 respondenti), bet nešķiro vispār 13,4 % aptaujāto (70 respondenti).

Interesanti, bet skolā vai darba vietā atkritumus šķiro vairāk cilvēku - 58,6 % aptaujāto (306 respondenti). Vienlaicīgi pieaug to respondentu skaits, kuri darba vietā/skolā atkritumus nešķiro - 17,9% (93 respondenti).

Top-4 šķirotie atkritumi Aizkraukles novadā ir:

1. Papīrs un kartons – 78,7% (411 respondenti);
2. Plastmasa – 73,5% (383 respondenti);
3. Stikls – 70,3% (367 respondenti)
4. Baterijas – 70,3% (367 respondenti)

Vismazāk šķiro medikamentus (28%), metālu (28%) un tekstilu (29%).

Pusei aptaujāto (49,8%) šķirot atkritumus netraucē nekas, bet daudziem atkritumu šķirošana sagādā problēmas, piemēram, konteineru nepieejamība (25%), vietas trūkums mājās (20,7%), laika trūkums (11,5%) un paradums nešķirot (10,4%). Daži respondenti izrādīja vēlmi šķirot bioloģiski noārdāmus atkritumus, cits uzskata, ka nepieciešams vēl viens kontainers tekstilam, kāds jautā, kur likt nevajadzīgas drēbes otrreizējai pārstrādei utt.

Lielākā daļa aptaujāto labi atpazīst, kādas krāsas kontainers atbilst katram atkritumu veidam, bet daudzi tomēr krāsas jauc. 389 respondenti zina, ka bioloģiski noārdāmos atkritumus liek brūnā konteinerā. 345 respondenti zina stikla konteineru krāsu, 321 – plastmasas konteineru krāsu. Vissliktāk atpazīst papīra un kartona atkritumu konteineru krāsu. To zina tika 261 respondents, t.i., puse no aptaujātajiem.

Priecē fakts, ka lielāka daļa aptaujāto zina, kurus tekstila izstrādājumus var mest tekstila konteinerā - tīru, sausu, otrreiz lietojamu apģērbu un apavus (tā atbildēja 60,5%). Mazāk zināja, ka konteinerā var likts

gultas veļu un dvieļus (27,4%). Daudzi uzskata, ka tekstila konteinerā drīkst likt jebkurus tekstila izstrādājumus (31,8%), kā arī auduma atgriezumus vai izstrādājumus, kuru šķiedras ir bojātas (26,2%), bet tas ir aplami.

Diezgan skaidrs priekšstats aptaujātajiem ir par biokonteinera mestajiem atkritumiem. 80,1% respondentu zina, ka nedrīkst mest biokonteinerā jebkāda veida iepakojumu vai maisiņus, 66,3% aptaujāto zina, ka nedrīkst mest papīru ar dažāda veida pārklājumiem. Nedrīkst mest šādā konteinerā arī šķidros atkritumus, par to zināja tikai 26,2% aptaujāto. Savukārt, visu, kas bioloģiski noārdās (t.i., veci augi, puķes, koku lapas un zariņi līdz 2 cm diametrā, dārzu un augļu atkritumi, dzīvnieku valsts izcelsmes produkti), drīkst mest biokonteineros. Daudzi aptaujātie to nezināja.

Uz pēdējo jautājumu par svarīgāko rīcību atkritumu mazināšanā gandrīz puse respondentu (48,9%) atbildēja pareizi, ka jānovērš un jāsamazina atkritumu rašanās. Tas jau ir stāsts par katra indivīda iepirkšanās, ēšanas, patēriņa, taupības u.tml. paradumiem (piem., beziepakojuama iepirkšanās, tekstila iepirkšanās maisiņi, daudreiz lietojamas pudeles, elektroenerģijas, ūdens taupīšana u.tml.). Tas ir daudz plašāk par atkritumu šķirošanu, jo šķirošana ir sekas. Jādomā par cēloņiem - kāpēc ir tik daudz atkritumu. Prieks, ka daļa sabiedrības to jau saprot!

Secinājumi:

1. Darbā/skolā atkritumi tiek šķiroti vairāk nekā mājās, jo mājās trūkst vietas, laika, tuvumā nav konteineru, nav transporta, ar ko aizvest atkritumus līdz šķirošanas konteineriem u.c. Darbā/skolā šī iespēja ir nodrošināta.
2. Vairāki aptaujātie jauc konteineru krāsas, tāpēc ir svarīgi, lai uz konteineriem būtu skaidri nolasāma informācija, kādus atkritumus drīkst mest katrā konteinerā.
3. Atkritumu šķirošana ir saistīta ar konteineru pieejamību, t.i., šķiro tos atkritumus, kuriem tuvumā ir pieejami konteineri (stikls, plastmasa, papīrs un kartons, kā arī baterijas).
4. Nepieciešama regulāra un ilgstoša sabiedrības izglītošana par atkritumu šķirošanu (ko kurā konteinerā mest un kāpēc), lai veidotu paradumu šķirot.
5. Nepieciešama pozitīva sabiedrības motivēšana, informējot par atkritumu šķirošanas priekšrocībām, piem., finansiālo ieguvumu.

Atkritumu šķirošana ir prasme, ar kuru mēs nepiedzimstam, kuru ir jāiemācās, gluži tāpat, kā mēs mācāmies pieklājības normas. Atkritumu šķirošanas paradums neveidojas uzreiz. To nepieciešams atkārtot kādu laiku, kamēr tā kļūst automātiska. Mēs ļoti ceram, ka kopā mums izdosies.

Aicinām pievienoties mūsu akcijām, kuras izsludināsim tuvākajā laikā. Sāc ar konkursu "Parādi, kā tu šķiro!" Noskaties, kā to darām mēs un dari kopā ar mums. Pastaigas laikā vāc pa ceļam atrastos atkritumus! Seko mūsu aktivitātēm Facebook, Instagramm ar mirklībirku **#šķirodabaidraudzīgi**

Paldies ikvienam, kurš piedalījās mūsu aptaujā! Jūsu viedoklis mums ir svarīgs!

Visi aptaujas rezultāti ir pieejami te: <https://ej.uz/ta47>

Aizkraukles novada vidusskolas ekopadome